

DOI: 10.26565/2786-5312-2025-101-06

УДК 811.111'255.4(045)

Я. В. Бойко

доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри філології та перекладу;

Київський національний університет технологій та дизайну;

e-mail: yana.boyko.85@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0074-5665>;GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=XVadcR8AAAAJ&gmla;RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Yana-Boiko-2167523249>**В. Г. Ніконова**

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри романо-германських мов; Національна академія СБУ;

e-mail: nikonovavg@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0324-4217>;GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com/citations?user=0v_Zv8UAAAAJ&hl=uk; RESEARCHGATE: <https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Vira-Nikonova-2167546933>

Узагальнена система перекладацьких відтворень у досягненні еквівалентності й адекватності у перекладі

У статті обґрунтовується узагальнена система перекладацьких відтворень з акцентом на важливість комплексного підходу до досягнення еквівалентності й адекватності при перекладі текстів різних жанрів. Зокрема, розглядаються способи, які дозволяють забезпечити точність передачі змісту, стилю, а також культурних і емоційних аспектів оригіналу, що є необхідним для збереження автентичності перекладу. У дослідженні визначаються ключові методи досягнення цих принципів, що має велике значення для вдосконалення перекладацької практики. Окремо аналізується застосування теоретичних розробок у перекладацькій діяльності, які сприяють досягненню високої точності й естетичної відповідності перекладів, що особливо важливо для різних жанрів текстів – від наукових до художніх. У статті підкреслюється, що в сучасному перекладознавстві у зв'язку з різноманіттям жанрів текстів, важливо застосовувати спеціалізовані підходи, адаптовані до особливостей кожного з них. Запропонована в статті узагальнена система перекладацьких відтворень відкриває нові можливості для еквівалентного й адекватного перекладу технічних, наукових, публіцистичних, офіційно-ділових, рекламних і художніх текстів. Використання таких способів відтворення, як транскодування і трансформаційний переклад, що включає лексико-семантичні та лексико-граматичні перекладацькі трансформації, дозволяє досягти оптимальних результатів у відтворенні змісту, форми і комунікативної спрямованості оригіналу з урахуванням специфіки жанру. Комбінація цих способів дозволяє адаптувати текст до вимог цільової мови, зберігаючи ключові аспекти оригіналу: зміст, стиль і культурну специфіку, що є важливим для досягнення високої якості перекладу в кожному жанрі.

Ключові слова: емоційні аспекти, жанр, культурні аспекти, лексико-граматичні трансформації, лексико-семантичні трансформації, стилістичні аспекти, транскодування.

Як цитувати: Бойко, Я., Ніконова, В. (2025). Узагальнена система перекладацьких відтворень у досягненні еквівалентності й адекватності у перекладі. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, (101), 60-74.

DOI 10.26565/2786-5312-2025-101-06

In cites: Boiko, Y., Nikonova, V. (2025) Generalized system of translation reproductions in achieving equivalence and adequacy in translation. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Foreign Philology. Methods of Foreign Language Teaching*, (101), 60-74.

DOI 10.26565/2786-5312-2025-101-06

1. ВСТУП

Проблема еквівалентного й адекватного відтворення тексту оригіналу у перекладі постає актуальною, оскільки зростання ролі міжкультурної комунікації в умовах глобалізації вимагає підвищення ефективності перекладу як ключового засобу забезпечення взаєморозуміння між різними культурами та мовними спільнотами. Сучасний переклад передбачає не лише технічне перенесення інформації з однієї мови на іншу, але й збереження смислового, стилістичного, культурного й емоційного наповнення тексту. Розробка системи перекладацьких відтворень з опертям на сучасні лінгвістичні та культурологічні дослідження дозволяє вдосконалити практичну діяльність перекладачів, сприяючи досягненню вищого рівня точності, змістовності й естетичної відповідності перекладу текстів різних жанрів, таких як технічні, наукові, публіцистичні, офіційно-ділові, рекламні та художні. Успішна реалізація таких підходів також сприяє зміцненню міжнародних зв'язків і поширенню культурного обміну.

У теорії і практиці перекладознавства, як зарубіжного, так і вітчизняного, досі залишається актуальним питання, як досягти балансу між точністю передачі змісту іноземного тексту й адаптацією до культурних і стилістичних особливостей мови перекладу. Розробляючи різні моделі перекладу (лінгвістичні, комунікативні, психолінгвістичні, когнітивні, когнітивно-дискурсивні (див. огляд [3, с. 72–96]), підґрунтям яких постають різні концепції еквівалентності й адекватності оригіналу і перекладу в їх історичному розвитку [1; 13], дослідники пропонують різноманітні системи перекладацьких трансформацій [7; 8; 9; 12; 14], які часто є суперечливими. Існують навіть різні тлумачення самого терміна «перекладацька трансформація» [14, с. 201].

Різнomanітність наукових підходів до розв'язання проблеми адаптації іноземних текстів до культурних і мовних особливостей цільової аудиторії, суперечливість термінологічного апарату в аспекті перекладацьких трансформацій, а також розбіжності у практичному застосуванні запропонованих перекладацьких трансформацій зумовлюють необхідність перегляду існуючих класифікацій для врахування всіх аспектів перекладацького процесу.

Мета статті – теоретико-методологічне обґрунтування та імплементація чіткої і несуперечливої типології перекладацьких відтворень, яка враховуватиме жанрову специфіку іноземного тексту, культурні і мовні аспекти у досягненні еквівалентності й адекватності у перекладі тексту оригіналу, для формулювання практичних рекомендацій, що підвищать якість перекладу.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) розмежувати поняття «еквівалентність» та «адекватність» перекладу, спираючись

на теоретичне осмислення цих понять в історії перекладознавства; 2) розглянути системи перекладацьких трансформацій, запропоновані у працях відомих вітчизняних і зарубіжних дослідників, і визначити суперечливість і нечіткість їх термінологічного апарату; 3) обґрунтувати узагальнену систему перекладацьких відтворень, демонструючи способи її репрезентації у досягненні еквівалентності й адекватності іноземних текстів різних жанрів у перекладі.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

2.1. Теоретико-методологічні основи дослідження. Об'єктом дослідження постає феномен міжмовної мовленнєвої кореляції між одиницями аналізу у текстах оригіналу і перекладу.

Предмет – перекладацькі прийоми та способи, які застосовуються на різних мовних рівнях (фонетичному, лексичному, граматичному) для забезпечення еквівалентного й адекватного відтворення структурно-семантичних і комунікативно-функціональних характеристик тексту оригіналу у перекладі.

Матеріалом дослідження слугували фрагменти з англійськомовних текстів різних жанрів (художніх, публіцистичних, наукових) та їх переклади українською мовою, у яких реалізовано різноманітні одиниці аналізу – слова, словосполучення, речення, що дозволяє проаналізувати різноманітність перекладацьких рішень у ході їх відтворення українською мовою.

Методологія дослідження, крім застосування загальнонаукових методів *аналізу і синтезу, індукції і дедукції, спостереження та інтерпретації, опису й узагальнення*, включає методи лінгвістики (*контекстуального, дескриптивного, семантичного і стилістичного аналізу*) і перекладознавства (*зіставного і трансформаційного аналізу*).

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному підході до аналізу системи перекладацьких відтворень, який поєднує сучасні теоретичні напрацювання з практичними аспектами перекладацької діяльності, а також у визначенні особливостей досягнення еквівалентності й адекватності в умовах мовної та культурної різноманітності.

2.2. Поняття еквівалентності й адекватності перекладу. У сучасній перекладознавчій науці питання досягнення еквівалентності й адекватності залишається одним із ключових, адже воно стосується збереження змісту, стилю та функцій тексту оригіналу під час його передачі іншою мовою.

Еквівалентність є фундаментальним принципом, на основі якого вибудовується теорія та практика перекладу. Велика кількість перекладознавців, як вітчизняних, так і зарубіжних, вважали розкриття поняття перекладацької еквівалентності центральною проблемою теорії перекладу і

тому приділяли йому значне місце у своїх працях [13, с. 55–61]. Поняття еквівалентності перекладу має довгу історію розвитку, що розпочалася з робіт французьких лінгвістів Ж.-П. Віне та Ж. Дарбельне у 1950-х роках [23]. Вони визначили еквівалент як «близький відповідник», що може охоплювати мовні одиниці різного рівня – від слова до тексту. Тим не менше, концепція еквівалентності перекладу залишається суперечливою, і думки науковців радикально різняться щодо її точного визначення [1; 13; 18; 20].

В історії лінгвістичного перекладознавства «еквівалентність» розуміли як рівнозначний системний відповідник, незалежний від контексту, орієнтований на передачу форми і змісту [12, с. 56]. Із 1970-х років поняття «еквівалентний переклад» стали розглядати як комунікативно-функціональний інваріант, що враховує семантичний і прагматичний рівні мовної відповідності [1, с. 149]. Було запропоновано підхід, згідно з яким одиниці оригіналу відображаються відповідними одиницями того самого рівня стратифікації в мові перекладу [14, с. 202], і виокремлено, відповідно, шість рівнів еквівалентності – від фонем до тексту, що дозволяє чітко окреслити процес передачі значень мовних одиниць у перекладі: *фонетичний рівень* – збереження звукових особливостей тексту (наприклад, віршованих форм); *лексичний рівень* – точний вибір слів з урахуванням їх значення у контексті; *граматичний рівень* – відтворення синтаксичних конструкцій; *семантичний рівень* – передача смислового наповнення тексту; *прагматичний рівень* – збереження функції тексту та його впливу на цільову аудиторію; *стилістичний рівень* – відтворення стилістичних особливостей оригіналу [15, с. 90].

Значний внесок у розробку концепцій еквівалентності перекладу зробив Юджин Найда [21; 22], запропонувавши теорію динамічної еквівалентності, яка наголошує на досягненні такого рівня перекладу, при якому текст викликає у реципієнта перекладу аналогічну реакцію, як і оригінал у його аудиторії. Найда підкреслював, що динамічна еквівалентність спрямована не стільки на буквальне відтворення форми, скільки на адекватну передачу змісту, з урахуванням культурних і мовних особливостей цільової аудиторії [13, с. 90]. Його підхід став основою для розробки перекладацьких стратегій, орієнтованих на функціональну відповідність між оригіналом і перекладом, серед яких: *функціонально-комунікативна стратегія*, що спрямовує переклад на досягнення комунікативної мети оригінального тексту шляхом створення подібного ефекту для цільової аудиторії, навіть якщо це вимагає адаптації стилю чи структури; *адаптаційна стратегія*, що зумовлює зміну культурно специфічних елементів оригіналу відповідно до контексту та реалій цільової мови, щоб зробити його зрозумілим і прийнятним для цільової аудиторії; *strate-*

гія транспозиції, що полягає у зміні граматичних категорій (структури речення чи порядку слів) для збереження змісту і стилю оригіналу та забезпечення природності перекладу; *стратегія компенсації*, що передбачає перенесення змісту чи стилю, які неможливо передати в певному місці тексту, до інших частин перекладу для досягнення відповідного ефекту; *когнітивно-орієнтована стратегія*, що спрямована на відтворення не лише змісту, але й когнітивних та емоційних реакцій, які викликає текст, що є важливим для художніх творів або емоційно навантажених текстів. Ці стратегії, враховуючи мовні та культурні відмінності оригіналу і перекладу, дозволяють перекладачам забезпечити зрозумілість і природність текстів для цільової аудиторії.

Сучасна теорія перекладу визначає еквівалентність як відповідність між текстом перекладу й текстом оригіналу на основі мовних і прагматичних параметрів. Дослідники, зокрема В. Коллер [19], виділяють п'ять параметрів еквівалентності: денотативну, конотативну, текстонормативну, прагматичну та формально-естетичну, які формують комплексне уявлення про еквівалентність, що передбачає досягнення максимальної подібності текстів за змістом і функціями.

У теоретичному контексті еквівалентність, що забезпечує точність і допомагає розмежувати можливе й неможливе у перекладацькому процесі, часто співвідноситься з *адекватністю*, яка визначається як функціональна відповідність перекладу умовам комунікації, враховуючи прагматичні й семантичні аспекти і, таким чином, забезпечує відповідність перекладу комунікативним умовам. Вона акцентує на доступності тексту для реципієнта.

О. Д. Швейцер називає адекватним такий переклад, який викликає в іншомовного одержувача реакцію, відповідну комунікативній установці відправника [4, с. 140]. За теорією Н. Складчикової, є чотири параметри адекватності перекладу: параметр адекватності передачі семантичної інформації; параметр адекватності передачі емоційно-оціночної інформації; параметр адекватності передачі експресивної інформації; параметр адекватності передачі естетичної інформації [17, с. 177]. Одним із головних завдань перекладача є створення адекватного перекладу.

Адекватний переклад враховує і формально-змістову, і прагматичну еквівалентність, не порушуючи при цьому жодних норм мови перекладу і жанрово-стилістичних вимог до текстів даного типу, є точним і без усіляких неприпустимих перекручень. Тобто адекватність перекладу розглядається як відтворення єдності змісту і форми оригіналу засобами іншої мови з метою забезпечення прагматичних задач перекладацького акту на максимально можливому для досягнення цієї мети рівні еквівалентності.

Протиставлення еквівалентності й адекватності перекладу характерно лише для радянського і пострадянського перекладознавства [13, с. 61]. В американській та західноєвропейській дослідницьких традиціях різну ступінь достовірності перекладу визначають різними типами еквівалентності. Але доцільність розмежування еквівалентності й адекватності перекладу є очевидною.

У нашому розумінні «еквівалентність» означає ідентичний або майже ідентичний комунікативний ефект, який текст мовою оригіналу та текст мовою перекладу справляють на читача. Це є результатом узгодженості між мисленнєвими процесами автора та перекладача під час створення оригінального та перекладеного текстів. Параметри, за якими встановлюється еквівалентність одиниць оригіналу і перекладу, є такими [3, с. 564]: 1) повний збіг компонентного складу одиниць оригіналу і перекладу, тобто можливість указати у перекладі лексичний відповідник кожному повнозначному слову оригіналу; 2) повний паралелізм структурно-синтаксичної організації, тобто одиниця перекладу ідентично відтворює структурно-синтаксичну модель одиниці оригіналу без зміни конструкції та без зміни порядку слів; 3) рівнозначна передача всіх компонентів значення одиниці оригіналу й одиниці перекладу.

Якщо еквівалентний переклад – це скоріш за все ідеальний конструкт, що максимально точно, майже буквально, відтворює структурно-семантичні параметри одиниці оригіналу відповідного рівня одиницею перекладу на тому самому мовному рівні, зберігаючи також і її комунікативно-функціональні характеристики, то адекватний переклад – це забезпечення лише відповідності комунікативно-прагматичним умовам і завданням комунікації.

За спостереженням О. В. Ребрія, «вимога структурно-семантичної еквівалентності потенційно вступає у протиріччя з вимогою функціональної еквівалентності через те, що завдання збереження структурної та семантичної близькості між текстом оригіналу і текстом перекладу може бути не сумісним із завданням забезпечення їхньої комунікативно-функціональної тотожності» [13, с. 61]. Вирішення цього протиріччя вимагає «компенсаційних» семантико-стилістичних розходжень, що отримали назву перекладацьких трансформацій.

2.3. Системи перекладацьких трансформацій у перекладознавстві. З розвитком теорії перекладу у другій половині ХХ століття як відповідь на необхідність пояснити ті зміни, які відбуваються з текстом під час його перекладу з однієї мови на іншу, виникає термін «перекладацька трансформація». Поняття *перекладацької трансформації* як цілеспрямованої лексичної, граматичної або стилістичної зміни, яку здійснює перекладач у процесі перекладу, стало важливим елементом сучасної теорії перекладу, адже воно дозволяє зрозуміти і систе-

матизувати процес адаптації тексту до умов іншої мови та культури.

Особливий внесок у розробку концепції перекладацької трансформацій (далі ПТ) зробили радянські лінгвісти, які описали їх як мовні та структурні перетворення, необхідні для збереження змісту, стилю й функцій тексту в іншій мові. Однак однією з основних проблем стало визначення ПТ і розробка їх узгодженої типології. У наукових працях існує велика кількість різних тлумачень терміна «перекладацька трансформація» та численні спроби класифікації цього явища: прийоми логічного мислення (Я. І. Рецкер); заміни у процесі перекладу однієї форми вираження іншою (О. Д. Швейцер); міжмовні перефразування (Л. К. Латишев); засоби перекладу за відсутності словникових відповідників чи контекстуальних обмежень (В. Н. Комісаров); міжмовні перетворення для досягнення еквівалентності чи адекватності, незважаючи на розбіжності між мовами (Л. С. Бархударов); перекладацькі деформації, що пов'язані з втратою змісту в перекладі та перекладацькі помилки, які виникають через недостатнє знання мови чи нерозуміння авторської ідеї (М. С. Гарбовський) [5; 6; 10; 11; 15; 16; 17]. Така кількість різних тлумачень терміна призводить до неоднозначності в його розумінні, ускладнення класифікації та розробки універсального підходу до вивчення цього явища.

У перекладознавстві наявні розгалужені класифікації ПТ. Так, у радянському перекладознавстві було запропоновано найбільш загальний підхід, за яким ПТ поділяються на перестановки, додавання, заміни та опущення [14, с. 202], що, на нашу думку, постає досить умовним і приблизним. Інші дослідники здійснюють класифікацію перекладацьких трансформацій за рівнями мовної системи, однак такий підхід не завжди є послідовним. Найчастіше увага приділяється лексичному, морфологічному та синтаксичному рівням [15].

Суперечливим є виокремлення семантичного рівня паралельно з лексичним. Зокрема, генералізація та конкретизація зазвичай належать до гіперо-гіпонімічних заміни, однак у деяких класифікаціях вони віднесені до семантичного рівня, поряд із метафоричними, метонімічними, синонімічними замінами, логічним розвитком понять, антонімічним перекладом і компенсацією [5]. Проте семантичний рівень логічніше було б протиставляти формальному чи прагматичному, а не лексичному.

Також не завжди узгоджено підхід до стилістичних ПТ. Одні дослідники включають до них синонімічні заміни, описовий переклад, компенсацію та інші види заміни; компресію та розширення; зміну стилістичного забарвлення тексту. Було запропоновано альтернативний підхід, де стилістичний рівень розглядається як окрема категорія поруч із компонентним, прагматичним і референційним рівнями, що не цілком відповідає семіотичній природі мови [14].

Деякі ПТ інтерпретуються по-різному різними дослідниками. Наприклад, антонімічний переклад включають до групи або лексико-граматичних ПТ (В. Н. Комісаров), або семантичних ПТ (Р. К. Міньяр-Белоручев), або лексичних ПТ (Я. Й. Рецкер), або кваліфікують як заміну (Л. С. Бархударов). У випадку, коли відповідник у перекладі створюється шляхом додавання префікса до антоніма, то цей прийом розглядають також і як додавання [14].

Можна зазначити, що хоча ПТ є важливим інструментом для адаптації тексту, кожна із запропонованих класифікацій має свої переваги і недоліки, які полягають, з одного боку, у можливості збереження змісту і стилю оригіналу, а з іншого, у складності збереження балансу між точністю та природністю. Використання конкретного підходу залежить від жанру тексту, рівня майстерності перекладача і культурного контексту, в якому створюється переклад. Отже, наявні класифікації ПТ залишаються неповними, оскільки вони не враховують багато різноманітних підходів і прийомів, що свідчить про необхідність подальших досліджень у цій галузі.

В українському перекладознавстві ПТ є важливою темою для сучасних досліджень, адже вони відображають складність і багатогранність перекладацького процесу, що виникає при взаємодії двох мовних і культурних систем. Сучасні українські дослідники (В. І. Карабан, І. В. Корунець, Т. Р. Кияк, А. М. Науменко, О. Д. Огуй, С. Є. Максимов, О. О. Селіванова та ін.) вивчають різноманітні підходи до ПТ, зокрема лексичні, граматичні та стилістичні зміни, які забезпечують точність і адекватність перекладу та дозволяють зберегти смислову, емоційну та комунікативну цілісність тексту в новій мовній реальності. Ці дослідження сприяють розвитку теоретичних засад перекладознавства та вдосконаленню практики перекладу в сучасних умовах.

Так, Т. Р. Кияк, А. М. Науменко та О. Д. Огуй розглядають ПТ як методи та прийоми, що допомагають зберегти стиль автора та передати зміст оригінального тексту. Вони розрізняють перетворення на різних рівнях, включаючи морфологічний, синтаксичний, лексичний, фонетичний та текстовий [9].

В. І. Карабан [7, с. 38–54] описує лексичні ПТ: конкретизацію значення слова; генералізацію значення слова; додавання слова; вилучення слова; заміну слова однієї частини мови на слово іншої частини мови; перестановку слова. А серед граматичних ПТ основну увагу приділяє зміні граматичних характеристик певних мовних одиниць, таких як слова, словосполучення або речення.

Зауваги: у запропонованій класифікації до лексичних ПТ віднесено і такі, які зумовлюють зміни не лише лексичного складу, а й зміни граматичних категорій (як при граматичних ПТ), зокрема, зміну морфологічних характеристик мовних одиниць, наприклад, заміна слова однієї частини мови на сло-

во іншої частини мови, а також зміну синтаксичних характеристик через зміни структури словосполучення та/або речення, наприклад, додавання слова; вилучення слова, перестановка слова.

С. Є. Максимов [12] розподіляє ПТ на: *лексичні (формальні)* ПТ – практична транскрипція, транслітерація, традиційне фонетичне та графічне відтворення, поєднання трьох способів, калькований переклад; *лексико-семантичні* ПТ – генералізація, диференціація, заміна, модуляція (логічний розвиток); *граматичні* ПТ – переклад «слово за словом», транспозиція, заміна, додавання, вилучення; *лексико-граматичні* ПТ – антонімічний переклад, повна реорганізація сегмента тексту, компенсація.

Зауваги: 1) лексичними (формальними) ПТ вважаються міжмовні системні кореляції на фонетичному рівні (практична транскрипція, транслітерація); 2) до граматичних ПТ віднесено переклад «слово за словом» і заміну, яка вважається також лексико-семантичною ПТ.

О. О. Селіванова [14, с. 203–208] вивчає ПТ як процес, що включає зміни в формі, структурі та змісті текстів для забезпечення відповідності комунікативного впливу на одержувачів оригінальних і перекладених текстів і розділяє їх на формальні, формально-змістові та прагматичні.

Формальні трансформації передбачають зміну форми в перекладі без зміни змісту оригіналу. Вони можуть виникати на різних рівнях мови: на *фонетичному* – транскрипція, транслітерація, фонографічна заміна, комбінація зазначених методів; на *словотвірному* – словотвірне калькування, інверсія складників слова; на *лексичному* – заміна лексем відповідниками, що мають однаковий семантичний склад; на *морфологічному* – заміна граматичних категорій; частиномовні заміни; на *синтаксичному* – заміна синтаксичних конструкцій, зміна порядку слів у реченні; опущення чи додавання мовних одиниць.

Формально-змістові трансформації передбачають не лише зміну форми, але й модифікацію змісту, залежно від специфіки мовних систем і контексту, на різних рівнях мови: на *фонетичному* – зміна ритміко-мелодійної структури в поетичних текстах, що впливає на концептуальний план; на *лексичному (денотативний план)* – синонімічні заміни; метонімічні заміни; (конотативний план) – експресивні трансформації; оцінно-емотивні зміни; функціонально-стилістичні трансформації; на *морфологічному* – категорійні заміни зі зміною змісту, такі як зміна числа, виду, часу; частиномовні заміни з модифікацією змісту; на *синтаксичному* – заміна сполук на окремі слова з модифікацією змісту; переструктурування речень, що змінює семантичну організацію тексту.

Прагматичні трансформації орієнтовані на зміну форми і змісту тексту з урахуванням прагматичного впливу на читача. Вони спрямовані на збе-

реження або адаптацію ефекту оригінального тексту для цільової аудиторії.

Зауваги: запитання викликають формальні ПТ, а саме:

1) до формальних ПТ на *фонетичному* рівні віднесено транскрипцію, транслітерацію, фонографічну заміну і комбінацію зазначених методів; на *словотвірному* рівні – словотвірне калькування, а на *лексичному* – заміну лексем відповідниками, що мають однаковий семантичний склад.

Якщо розуміти ПТ як творчий процес, що передбачає *навмисне перетворення перекладачем* структурного і семантичного паралелізму між текстом оригіналу і текстом перекладу з метою збереження інформації, яка призначена для передачі, то про які перекладацькі перетворення йдеться у процесі зазначених формальних трансформацій? У таких випадках слід говорити не про *трансформаційний переклад*, а про *перекодування*, тобто системний перехід з однієї мови (коду) на іншу мову (код). Здійснення такої системної кореляції між різнорівневими одиницями двох мов (кодів) не вимагає від перекладача особливих перекладацьких рішень і творчого підходу;

2) до формальних ПТ на *синтаксичному* рівні, які передбачають зміну форми в перекладі без зміни змісту оригіналу, віднесено зміни порядку слів у реченні, опущення чи додавання мовних одиниць. Але хіба такі структурні зміни не зумовлюють, поряд зі зміною форми, також і зміну змісту?

Отже, на основі сучасних тенденцій у перекладознавстві можна зробити висновок, що відсутність єдиної класифікації ПТ є наслідком різних підходів дослідників до поділу цих трансформацій за власними критеріями. Для досягнення максимальної відповідності оригіналу у перекладі необхідно застосовувати комплексний підхід, який передбачає перегляд існуючих класифікацій ПТ і розробку їх узагальненої класифікації. Це дозволить забезпечити більшу точність і ефективність перекладу текстів різних жанрів, враховуючи всі аспекти мовної і культурної адаптації.

2.4. Узагальнена система перекладацьких відтворень. У сучасному перекладознавстві важливим завданням є розробка ефективних методів перекладу, які забезпечують точність і адекватність відтворення змісту оригіналу при збереженні його стилістичних, культурних та емоційних аспектів. У зв'язку з різноманітністю жанрів текстів, кожен з яких має свої особливості, постає необхідність у формулюванні спеціалізованих підходів до перекладу. У цьому контексті пропонується *узагальнена система перекладацьких відтворень*, що враховує характерні особливості таких жанрів текстів, як технічні, наукові, публіцистичні, офіційно-ділові, рекламні та художні.

Відтворення оригіналу у перекладі відбувається на всіх рівнях мовної системи: на рівні *мовного зна-*

ку (слова чи усталеного словосполучення) – це найнижчий, але надзвичайно важливий рівень, адже більшу частину інформації передають саме слова (чи усталені словосполучення); на рівні *висловлення* (вільного словосполучення) – це ланцюг мовних знаків (слів), відібраних і розташованих відповідним чином за певними правилами; на рівні *повідомлення* (простих і складних речень) – це один зі способів опису ситуації; на рівні *тексту* – це сукупність і водночас послідовність низки ситуацій.

Способами перекладацького відтворення постають *транскодування* і *трансформаційний переклад* [3, с. 379–418].

2.4.1. Транскодування. *Транскодування* (Transcoding) – це спосіб *перекодування*, тобто перенесення, мовного знаку (лексичної / фразеологічної одиниці), висловлення (вільного словосполучення), повідомлення (речення) чи тексту з однієї мови (коду) на іншу мову (код) шляхом підбору у мові перекладу прямих (словникових) лексичних / фразеологічних відповідників, значення яких (у випадку багатозначності одиниці оригіналу) зумовлюється контекстом, і збереження структури вихідної одиниці або її нормативної заміни у мові перекладу.

Транскодування забезпечує *еквівалентний переклад* на всіх мовних рівнях шляхом *транслітерації*, *транскрипції*, *практичної транскрипції*, *нульового транскодування* / *інкрустації* та *калькування*.

Транслітерація (Transliteration) – це спосіб перекодування іншомовного слова з метою відтворення його графічної форми за допомогою літер мови перекладу: *blogger* ‘блогер’, *Amazonomania* ‘Амазономанія’, *Estarriol* ‘Естарріол’. Шляхом транслітерації транскодуються власні імена, прізвища, географічні назви, терміни, неологізми тощо. Наприклад:

(1) *Ukraine cyber-conflict: Hacking gangs vow to de-escalate.* [24] – ‘Український кіберконфлікт: хакерські угруповання обіцяють деескалацію’.

Транскрипція (Transcription) – це спосіб перекодування іншомовного слова з метою відтворення його звукової, фонологічної форми: *talk* ‘моук’, *blockchain* ‘блокчейн’, *doomscrolling* ‘думскролінг’, *clickbait* ‘клікбейт’. Наприклад:

(2) *Many companies are now turning to crowdsourcing to gather innovative ideas from the public.* [24] – ‘Зараз багато компаній звертаються до краудсорсингу для збору інноваційних ідей від громадськості’.

Транскрипція зберігає звукову форму неологізмів, які не мають точного аналога в українській мові, забезпечуючи автентичність оригінального звучання та значення термінів, які описують специфічну культурну звичку у сучасному мас-медійному дискурсі. Транскрибовані терміни сприяють ефективному пристосовуванню української мови до умов глобалізації, зберігаючи її конкурентоспроможність у міжнародному комунікативному просторі.

Практична транскрипція (Practical transcription) – це спосіб перекодування звукової форми іншомовного слова, при якому транскрибується корінь слова, а його закінчення змінюється відповідно до граматичних норм мови оригіналу: *20 bucks* ‘20 баксів’, *Thwil Bay* ‘Твільська бухта’. Наприклад:

(3) *Microblading was the ultra-realistic, semi-permanent make-up*. [24] – ‘Мікроблейдингом був ультра-реалістичний, напівперманентний макіяж’.

Корінь зберігає своє звучання, передане українською фонетично, що забезпечує впізнаваність терміна для носіїв обох мов. Закінчення *-ом*, адаптоване до правил української мови – ‘мікроблейдингом’, має граматичний відмінок (орудний), що відповідає контексту речення в перекладі і дозволяє природно включити запозичене слово у синтаксичну структуру української мови.

Нульове транскодування / інкрустація (Zero transcoding / Incrustation) – це спосіб перекодування іншомовної лексичної одиниці шляхом прямого включення в мову перекладу, за допомогою латинських літер: *PHP code* ‘PHP код’, *IT-technology* ‘ІТ-технології’, *P.S.* ‘P.S.’, *HIMARS*, *ATACMS*. Наприклад:

(4) *There have been 88 million posts shared using the #OOTD on Instagram, and 4 million on Twitter in the last year alone, according to Stylezz*. [24] – ‘За даними *Stylezz*, за минулий рік було 88 мільйонів постів у мережі *Instagram* та 4 мільйони постів у мережі *Twitter* із позначкою *#OOTD*’.

(5) *The share price of Stellantis, the owner of brands such as Peugeot, Citroen, Fiat and Jeep, also plummeted on Monday after a profit warning*. [24] – ‘Ціна акцій *Stellantis*, власника таких брендів, як *Peugeot*, *Citroen*, *Fiat* і *Jeep*, також різко впала в понеділок після попередження про прибуток’.

Нульове транскодування (інкрустація) дозволяє зберегти автентичність і впізнаваність цільовою аудиторією назв компаній, брендів, проєктів або термінів, які не перекладаються або мають усталену форму використання.

Калькування (Loan translation / Word-for-word translation) – це спосіб перекодування іншомовних різнорівневих одиниць – слів / фразеологізмів, вільних словосполучень, речень чи текстів – з вихідної мови (коду) на мову (код) перекладу за допомогою підбору прямих (словникових) лексичних / фразеологічних відповідників, значення яких зумовлюється контекстом (у випадку багатозначності одиниці оригіналу), і збереження структури вихідної одиниці або її заміни на нормативний відповідник, що відповідає граматичним нормам мови перекладу, для забезпечення еквівалентності перекладу. Розрізняємо три види калькування.

Семантична калька (Semantic calque) – це прямий лексичний відповідник іншомовної лексичної одиниці у мові перекладу, словникове значення якого (у випадку багатозначності) зумовлюється кон-

текстом: *ammunition* ‘боєприпаси’, *environment* ‘середовище’, *counteroffensive* ‘контрнаступ’. Наприклад:

(6) *After abandoning their crashed aircraft, they would have to have to fight on foot*. [24] – ‘Після того, як вони покинули свій розбитий літак, їм довелося продовжувати боротьбу пішки’.

Семантична калька дозволяє передати загальний зміст і структуру термінів або культурних реалій, навіть якщо окремі слова можуть мати інші значення в контексті перекладу.

Фразеологічна калька (Phraseological calque) – це прямий фразеологічний відповідник іншомовного усталеного словосполучення (фразеологізма) у мові перекладу з використанням відповідного образу мови перекладу при розбіжностях у лексичному складі: *as like as two peas* ‘як дві краплі води’, *to make a mole out of a molehill* ‘робити з мухи слона’, *either Caesar or nothing* ‘або Цезарь, або нічого’. Розбіжності у лексичному складі одиниці оригіналу і фразеологічної кальки не перешкоджають збереженню образу у перекладі. Наприклад:

(7) *Comedian Katt Williams recently issued a warning, claiming that the disgraced music mogul is ‘about to snatch on everybody’ in his inner circle*. [24] – ‘Комік Катт Вільямс нещодавно виступив із попередженням, заявивши, що знеславлений музичний магнат ‘збирається донести на всіх’ у своєму найближчому колі’. У перекладі фразеологізм *about to snatch on everybody* не лише зберігає первісний зміст, але й підкреслює соціальну стигму, пов’язану зі стукацтвом, оскільки емоційно забарвлений термін *snitch*, що вказує на зраду довіри та порушення кодексу мовчання, відтворено як ‘донести’, що точно відображає зміст оригіналу та зберігає структуру оригіналу, але в той же час містить емоційний заряд, характерний для терміна ‘стукач’. Це дозволяє читачеві зрозуміти не лише фактичну інформацію, а й емоційний контекст висловлювання.

Фразеологічна калька може зберігати граматичну структуру іншомовної фразеологічної одиниці, але при цьому використовувати інші лексичні одиниці рідної мови. Як результат, у мові перекладу утворюється фразеологічна одиниця, яка за своєю формою нагадує іноземний вираз, проте має значення, яке відповідає культурним і мовним особливостям рідної мови.

Морфологічна калька (Morphological calque) – це збереження граматичної структури вихідної одиниці – частини мови слова, порядку слів у словосполученні / реченні (наприклад, *ethical hacker* ‘етичний хакер’, *cheap fake* ‘дешева підробка’) або її нормативний відповідник у мові перекладу, тобто заміна складної аналітичної форми в морфологічній системі оригіналу на граматичну структуру в мові перекладу, що відповідає граматичним нормам мови перекладу: нормативні відповідники сполучникових словосполучень (*of my friend* ‘мого друга’, *to their parents* ‘їхнім батькам’), складних аналітичних

форм дієслова (*have been studying* 'вивчають', *is being discussed* 'обговорюється'). Наприклад:

(8) *But some groups, he added, had become completely disoriented because of a communication blackout.* [24] – 'Але він додав, що деякі групи стали повністю дезорієнтованими через відсутність зв'язку'. У відтворенні словосполучення *had become completely disoriented* 'стали повністю дезорієнтованими', поряд із семантичною калькою, яка забезпечує точну передачу значень слів-компонентів і не потребує адаптації для української аудиторії, використано морфологічне калькування, що зберігає граматичну структуру вихідної одиниці – частини мови слів-компонентів і порядку слів у словосполученні (прислівник *completely* + дієприкметник *disoriented*), а складну аналітичну форму дієслова *had become* відтворено нормативним відповідником 'стали'.

Комбінація семантичної і морфологічної кальки – **семантико-морфологічна калька** (Semantic-Morphological calque), коли і форма, і зміст іншомовної одиниці точно відтворюється у мові перекладу лексичним і нормативним відповідниками, реалізується не лише в межах словосполучення (9), а й у межах висловлення (10) і речення (11). Наприклад:

(9) *But what is the explanation of the enslavement of Europe by the German Nazi regime? How did they do it?* [24] – 'Але яке пояснення поневолення Європи німецьким нацистським режимом? Як їм це вдалося?'

(10) *Their only guarantee is Hitler's good faith, which, as everyone knows, biteth like the adder and stingeth like the asp.* [24] – 'Єдина їхня гарантія – це добра воля Гітлера, яка, як усім відомо, кусає, як гад, і жалить, немов та гадюка'.

(11) *The Commission recorded, assessed and awarded compensation for cleanup and restoration of damage to soil, water, coastal ecosystems, and other damages.* [24] – 'Комісія зафіксувала, оцінила та присудила компенсацію за очищення та відновлення пошкоджень ґрунтів, вод, прибережних екосистем та інших збитків'.

Семантико-морфологічне калькування в (11) полягає в ідентичному відтворенні українською мовою прямих, словникових значень кожного слова-компонента, повній відповідності морфологічних характеристик всіх слів-компонентів, збереженні типу і структури речення, порядку слів.

2.4.2. Трансформаційний переклад.
Трансформаційний переклад (Transformational translation) – це відтворення *мовного знаку* (лексичної / фразеологічної одиниці), висловлення, повідомлення чи тексту із застосуванням **перекладацьких трансформацій** (ПТ) – перетворень іншомовних одиниць у результаті творчої діяльності перекладача, які мають формально-семантичний характер, змінюючи як форму, так і значення вихідних одиниць. Трансформаційний переклад забезпечує **адекватний переклад** на всіх мовних рівнях шляхом **лексико-семантичних** ПТ і **лексико-граматичних** ПТ.

2.4.2.1 Лексико-семантичні трансформації.
Лексико-семантичні ПТ (Lexical-semantic transformations) – це спосіб перекладу шляхом зміни значення іншомовних слів або виразів під час перекладу або адаптації тексту з однієї мови на іншу. Лексико-семантичні ПТ – **генералізація, конкретизація і модуляція** – змінюють значення іншомовної одиниці з урахуванням культурних, контекстуальних або граматичних особливостей мови перекладу.

Генералізація (Generalization) – це лексико-семантична ПТ, яка полягає в заміні іншомовної одиниці, що має більш вузьке значення, на одиницю мови перекладу з більш широким значенням, тобто видова назва у мові оригіналу, яка вказує на конкретний елемент або категорію, замінюється у мові перекладу родовою назвою, що охоплює більш широкий спектр значень. Наприклад:

(12) *The media professionals are planning a new campaign to increase public awareness.* [24] – 'Працівники засобів масової інформації планують нову кампанію для підвищення обізнаності громадськості'. У перекладі використано більш широкий термін, який є родовою назвою і охоплює не тільки журналістів, але й інших людей, які працюють у сфері ЗМІ. Цей термін узагальнює значення і робить його більш універсальним, оскільки не зазначає конкретно, які саме професіонали маються на увазі, але зберігає загальну ідею.

Генералізація дозволяє спростити або узагальнити конкретне значення в контексті перекладу, коли в цільовій мові немає відповідника з таким же вузьким значенням, уникнути перевантаження інформацією та зробити текст більш універсальним і зрозумілим для читачів.

Конкретизація (Concretization) – це лексико-семантична ПТ, яка полягає в заміні іншомовної одиниці з більш широким або загальним значенням на одиницю в мові перекладу з більш вузьким, специфічним значенням, тобто загальний термін (родова назва) замінюється на більш точний або конкретний термін (видова назва), що дозволяє краще відповідати контексту цільової мови: *authorities* 'органи влади', *strike* 'ракетний удар'. Наприклад:

(13) *The authorities have implemented new regulations to address the issue.* [24] – 'Органи влади запровадили нові регуляції для вирішення цієї проблеми'. У перекладі значення лексичної одиниці *authorities*, яке охоплює більш широкий спектр осіб або організацій, звужене у перекладі 'органи влади' і чітко визначає, що йдеться саме про державні органи або інші установи, які мають адміністративні або управлінські повноваження.

Конкретизація часто використовується в ситуаціях, коли в оригінальній мові застосовується слово, яке має широке значення і охоплює кілька аспектів, але в мові перекладу є необхідність застосувати термін із більш чітким або вузьким значенням. Цей процес дозволяє зберегти точність і ясність при пе-

редачі змісту, оскільки конкретизація терміну в цільовій мові може краще відображати контекст.

Модуляція (Modulation) – це лексико-семантична ПТ, що полягає в заміні прямого словникового відповідника на контекстуальний варіант, який є логічним розвитком значення одиниці оригіналу: *I.T. guy* ‘програміст’, *strong tea* ‘міцний чай’, *strong wind* ‘сильний вітер’. В перекладі використовуються слова або словосполучення, які зберігають основну ідею вихідного терміна, але мають інший спосіб вираження, що відповідає особливостям цільової мови. Наприклад:

(14) *Many people are choosing to unplug from technology to reconnect with nature and reduce stress.* [24] – ‘Багато людей вирішують відсторонитися від технологій, щоб відновити зв’язок із природою та зменшити рівень стресу’.

У перекладі (14) застосовано модуляцію слова *unplug* ‘відсторонитися’, оскільки дослівне значення *unplug* (‘відключити від розетки’) є неприйнятним у цьому контексті. Замість буквального перекладу обрано семантично адаптований варіант, який точніше передає зміст: відмову від використання технологій. Модуляція дозволяє акцентувати увагу на дії, яка відповідає культурному й емоційному контексту висловлювання.

Модуляцію застосовують при перекладі діалектизмів, каламбурів, жаргону, специфічних виразів, культурних реалій тощо. Наприклад:

(15) *Our company values its unicorn employees.* [24] – ‘Наша компанія цінує своїх унікальних співробітників’. Лексичну одиницю *unicorn*, яка позначає надзвичайно рідкісних і цінних працівників, було трансформовано шляхом модуляції в ‘унікальні’ для досягнення запрограмованого комунікативного ефекту.

Важливо, що лексичні одиниці в оригіналі і перекладі можуть не співпадати за місцем, тобто модуляція може відбуватися не в тому самому місці, де цього вимагала лексична одиниця в мові оригіналу, але при цьому зберігається загальна суть висловлення. Наприклад:

(16) *The merger fell through because the synergy between departments was insufficient.* [24] – ‘Злиття не відбулося через недостатню узгодженість роботи між відділами’. Термін *synergy* було адаптовано як ‘узгодженість роботи’, що краще відповідає стилю української бізнес-комунікації.

Модуляція дозволяє передати зміст оригіналу, змінюючи його форму таким чином, щоб у перекладі був збережений логічний зв’язок, але в контексті цільової мови звучало природно і відповідно до мовних норм. Процес модуляції включає зміну перспективи, способу вираження або акцентів у контексті, що дозволяє досягти більш точного і зрозумілого перекладу, якщо прямий словниковий відповідник недоречний через особливості граматики чи стилістики цільової мови.

2.4.2.2. Лексико-граматичні трансформації.
Лексико-граматичні ПТ (Lexical-grammatical transformations) – це зміни при перекладі вільного словосполучення та речення з однієї мови на іншу, що стосуються як лексичних, так і граматичних аспектів мови. Вони дозволяють адаптувати зміст оригіналу до граматичних і стилістичних вимог цільової мови, зберігаючи основну ідею і точність передачі. До лексико-граматичних ПТ належать: *граматична заміна, додавання / ампліфікація, вилучення / елімінація, транспозиція, антонімічний переклад, описовий переклад, експлікація та цілісне перетворення*.

Граматична заміна (Grammatical replacement / Substitution) – це лексико-граматична ПТ, що полягає в заміні граматичних одиниць або конструкцій однієї мови на інші граматичні одиниці чи конструкції в процесі перекладу. Граматичні заміни використовуються для того, щоб передати зміст оригіналу з урахуванням граматичних норм цільової мови, коли неможливо безпосередньо застосувати ті самі граматичні форми через відмінності між мовами. Це дозволяє перекладачу зберегти точність і природність перекладу, адаптуючи його до специфіки мови перекладу. Граматичні заміни диференціюємо за двома типами: морфологічні і синтаксичні граматичні заміни.

А. Морфологічна заміна (Morphological replacement) полягає в заміні частини мови одиниці оригіналу відповідно до граматичних норм цільової мови (наприклад, іменника на прикметник: *school library* ‘шкільна бібліотека’, герундія на іменник: *reading* ‘читання’, дієприкметника на прикметник: *guided glide bombs* ‘керовані плануючі бомби’, дієслова на іменник: *a book to read* ‘книга для читання’ тощо). Перекладач змінює граматичну форму слова, щоб зберегти логічний зв’язок і смисл, навіть якщо немає прямого відповідника. Наприклад:

(17) *Conservation charities have successfully completed the second round of rewilding of a long-lost bird breed in Dover.* [24] – ‘Благодійні природоохоронні організації успішно завершили другий раунд відновлення давно втраченої породи птахів у Дуврі’. У перекладі термін *rewilding* був змінений з англійської форми герундія на український іменник ‘відновлення’. Така заміна дозволяє адаптувати слово до граматичних вимог української мови та робить термін більш зрозумілим для читача. Водночас, цей підхід зберігає сенс процесу, що позначається терміном *rewilding* – відновлення природного стану певного виду чи екосистеми.

Б. Синтаксична заміна (Syntactic replacement) полягає в зміні структури іншомовного речення з метою адаптації перекладу до граматичних норм мови перекладу. Наприклад:

(18) *He wanted her to feel with him this big thing that was his, that he had seen with his own eyes.* [24] – ‘Він хотів, щоб Рут відчула разом з ним те велике, що він бачив власними очима’. У цьому прикладі замінено

складний предикативний комплекс – інфінітивний зворот Complex Object – на складнопідрядне речення в українській мові ‘він хотів, щоб Рут відчула разом з ним...’. Така заміна дозволяє зробити переклад більш зрозумілим і природним для цільової мови.

Синтаксична заміна може включати:

- заміну синтаксичної предикативної конструкції (інфінітивного, герундіального, дієприкметникового комплексу) складнопідрядним реченням: *He wanted her to feel with him...* ‘Він хотів, щоб вона відчула разом з ним...’;

- заміну членів речення, таких як підмет, присудок, обставини, підрядними реченнями: *wearable technology* ‘технології, що можна носити’;

- заміну комунікативного типу речення: повідомлення → питання (риторичне);

- заміну структурного типу речення шляхом або членування речень (Sentence fragmentation): одне складне → декілька простих, або об’єднання речень (Sentence integration): декілька простих → одне складне.

Синтаксичні процеси фрагментація (членування) або інтеграції (об’єднання) речень, змінюючи структуру іншомовного речення з метою адаптації перекладу до граматичних і стилістичних норм мови перекладу, спрямовані на збереження основної ідеї оригіналу. Наприклад:

(19) *International organizations play a crucial role in resolving global conflicts. They provide platforms for dialogue and promote adherence to international law.* [24] – ‘Міжнародні організації відіграють вирішальну роль у врегулюванні глобальних конфліктів, надаючи платформи для діалогу та сприяючи дотриманню норм міжнародного права’. У перекладі два простих речення інтегровано (об’єднано) в одне складне для досягнення кращої зв’язності тексту та збереження стилістичної цілісності шляхом використання підрядного зв’язку. Це дозволяє уникнути повторення підмета *They* та зробити текст компактнішим і логічно пов’язаним.

Членування й об’єднання речень допомагає передати необхідний рівень виразності, чіткості й емоційної віддачі, відповідно до специфіки жанру та стилю.

Додавання / **Ампліфікація** (Addition / Amplification) – це лексико-граматична ПТ, що передбачає додавання лексичних елементів або уточнень, відсутніх в оригіналі, для точнішої передачі змісту: *he felt a desire to die for her* – ‘він раптом відчув бажання віддати за неї життя’. Додавання застосовують, щоб уникнути семантичних чи граматичних втрат і забезпечити відповідність мовним і культурним нормам цільової мови. Наприклад:

(20) *Some websites have started introducing paywalls which can be lifted with data rather than cash.* [24] – ‘Деякі веб-сайти почали запроваджувати системи оплати, які можна скасувати за допомогою даних, а не готівкою’. Неологізм *paywalls* в українському

перекладі замінено на ‘системи оплати’, оскільки в українській мові немає прямого відповідника, який би був зрозумілий для широкої аудиторії. Такий переклад допомагає донести суть явища – механізму обмеження доступу до контенту за умови оплати чи надання певних даних.

Вилучення / **Елімінація** (Omission / Elimination) – це лексико-граматична ПТ, що полягає у виправданому усуненні певних надмірних елементів оригінального тексту, що не є необхідними для цільової мови, з метою збереження точності й еквівалентності перекладу: *That’s totally unfair!* ‘Та це ж нечесно!’ *Don’t forget to breathe!* ‘Дихай!’ Наприклад:

(21) *Jorts, or jean shorts, have made a comeback this summer, becoming a popular fashion choice among young adults.* [24] – ‘Джинсові шорти повернулися цього літа, ставши популярним модним вибором серед молоді’. Вилучення неологізма *jorts* у перекладі українською мовою відбулося через те, що цей неологізм є досить специфічним і не має усталеного чи поширеного відповідника в українській мові. *Jorts* – це сленг, що є поєднанням *jeans* ‘джинси’ і *shorts* ‘шорти’, яке вживається здебільшого в англійськомовних країнах для позначення джинсових шортів.

Елімінація виправдана, коли певні лексичні або граматичні одиниці оригіналу є плеонастичними або тавтологічними для мови перекладу, тобто вони дублюють зміст, який є зрозумілим для носіїв мови перекладу.

Транспозиція (Transposition) – це лексико-граматична ПТ, яка полягає у зміні порядку слів або структурних елементів у реченні чи тексті при перекладі з однієї мови на іншу. Транспозиція може стосуватися: зміни послідовності слів у словосполученнях (*to see suddenly* ‘зненацька побачити’) і реченнях (*I saw him in the park yesterday*. ‘Вчора я побачив його у парку’), перестановки частин складних речень або навіть змін у порядку абзаців у тексті. Наприклад:

(22) *Like most feature phones, it has no apps, no app store, no selfie camera, and only one game.* [24] – ‘Як і в більшості функціональних телефонів, тут немає додатків, магазину програм, камери для селфі та є лише одна гра’. У перекладі застосовано транспозицію слів-компонентів у межах словосполучення: *selfie camera* було адаптовано як ‘камера для селфі’, що відповідає граматичним і стилістичним вимогам української мови.

(23) *His outstanding performance amazed the judges.* [24] – ‘Суддів вразив його видатний виступ’. У перекладі українською вираз ‘видатний виступ’ перенесено в кінець речення, тобто здійснено транспозицію у межах речення. Це дозволяє зберегти логічний акцент і підкреслити враження, зроблене саме виступом.

Транспозиція є однією з найбільш поширених структурних змін, оскільки різні мови мають різні

правила побудови речень і відмінності у синтаксисі, наприклад: 1) англійська мова має фіксований порядок слів, тоді як українська дозволяє більш вільну перестановку елементів у реченні; 2) в англійських реченнях логічний акцент часто ставиться на початок речення, в той час як в українських мовних конструкціях логічний акцент може зміщуватися на другу частину речення, що вимагає зміни порядку слів для збереження семантичного акценту.

Антонімічний переклад (Antonymic translation) – це лексико-граматична ПТ, що полягає в заміні форми слова або словосполучення на протилежну (позитивної – на негативну й навпаки), що супроводжується відповідною лексичною заміною одиниці вихідної мови її антонімом у мові перекладу: *Keep foreign goods out!* 'Не допускати імпорту іноземних товарів!' Наприклад:

(24) *We have not journeyed all this way across the centuries, across the oceans, across the mountains, across the prairies, because we are made of sugar candy.* [24] – 'Ми пройшли такий довгий шлях крізь століття, перетинали океани, долали гори, пробиралися крізь прерії, саме через те, що ми не зроблені з карамелі'. Метафора *made of sugar candy* має на меті виразити те, що люди не є крихкими, як цукерки. Антонімічний переклад 'не зроблені з карамелі' використовується для збереження та посилення негативної форми висловлювання, вказуючи на відсутність вразливості людей, підкреслюючи міцність і витривалість британського народу. Антонімічний переклад виключає будь-яку можливість слабкості, тим самим підсилюючи заяву про стійкість характеру, і не тільки зберігає оригінальне значення метафори, але й адаптує її, роблячи більш зрозумілою й емоційно виразною для українського читача, акцентуючи на силі та відданості народу.

Антонімічний переклад може мати такі види.

А. Негативація (negatvation) – це спосіб антонімічного перекладу іншомовної лексичної одиниці без формально вираженої семи заперечення (у формі негативних префіксів *dis-*, *in-*, *un-*, суфікса *-less*, часток *no*, *not*, сполучників *nor*, *neither ... nor* або прислівників *nobody*, *none*, *never*) у мові оригіналу словом / словосполученням з одним із таких заперечень у мові перекладу: *to fail* 'не впоратися', *recently* 'недавно', *small* 'невеликий', *safe* 'неушкоджений'. *Remember!* 'Не забудь!'

Б. Позитивація (positivation) – це спосіб антонімічного перекладу іншомовної лексичної одиниці з формально вираженою семою заперечення в мові оригіналу словом / словосполученням без формально вираженої семи заперечення в мові перекладу: *unalloyed* 'чистий', *unbroken* 'цілий', *unkind* 'злий'.

В. Анулювання двох негативних компонентів (annihilation) – це спосіб антонімічного перекладу іншомовної лексичної одиниці з двома формально вираженими семами заперечення в мові оригіналу словом / словосполученням без формально вира-

жених сем заперечення в мові перекладу: *not impossible* 'можливий', *not improper* 'відповідний', *not until* 'лише'.

Описовий переклад (Descriptive translation) – це лексико-граматична ПТ, при якій лексичні одиниці з вихідної мови замінюються більш детальними поясненнями в мові перекладу: *I'm completely unkey-boardinated* 'Я зовсім не вмію користуватися клавіатурою'. Наприклад:

(25) *Staycations have become popular as families seek to enjoy their local areas rather than travel far during the pandemic.* [24] – 'Залишатися вдома під час відпустки стало популярним явищем, оскільки сім'ї прагнуть насолоджуватися місцевістю, де вони проживають, а не подорожувати далеко під час пандемії'. Неологізм *staycation* в українському перекладі було описано як 'залишатися вдома під час відпустки', щоб передати основну ідею поняття – відпочинок вдома або в близькому оточенні, замість традиційних подорожей.

Описовий переклад використовують для того, щоб точніше передати зміст термінів, фразеологізмів, неологізмів чи культурно маркованої лексики, які можуть не мати прямого аналога або бути малозрозумілими в мові перекладу. Основною метою описового перекладу є не просто заміна слова на інше, а пояснення його значення, часто за допомогою розширених конструкцій, які надають більше контексту або деталізації, аби донести точний зміст вихідної одиниці.

Експлікація (Explication) – це лексико-граматична ПТ, при якій імпліцитне значення скорочення (аббревіатури або акроніма) з вихідної мови стає імпліцитним шляхом надання повної назви в мові перекладу: *MLRS* (long-range multiple-rocket system) 'далекобійна ракетна система залпового вогню' (ДРСЗВ), *WMD* (weapons of mass destruction) 'зброя масового знищення', *DMZ* (Demilitarised Zone) 'демілітаризована зона', *HIMARS* (High Mobility Artillery Rocket System) 'високомобільний артилерійський ракетний комплекс'. Наприклад:

(26) *The US and Norway have also provided the Nasams (National Advanced Surface-to-Air Missile System) for air defence, and Germany has offered the Iris-T (Infra Red Imaging System Tail/Thrust Vector-Controlled).* [24] – 'США та Норвегія також надали *Nasams* (Національну передову зенітно-ракетну систему), а Німеччина запропонувала *Iris-T* (ракета малої та середньої дальності, яка оснащена інфрачервоною головою самонаведення, що охолоджується)'.

(27) *I will be looking forward to receiving your feedback by EOD.* [24] – 'З нетерпінням чекаю на ваш відгук до кінця робочого дня'. Англійська аббревіатура *EOD* (end of day) замінена на повний вираз 'до кінця робочого дня', щоб зробити текст зрозумілим для українських реципієнтів.

Коли точний переклад певних елементів неможливий, перекладач може додавати контекст, що по-

яснює їхній зміст, або використовувати більш широкі конструкції, що здатні передати емоційне чи логічне навантаження оригіналу.

(28) *The company's IPO is the most anticipated event on Wall Street this year.* [24] – *‘Вихід компанії на біржу є найочікуванішою подією на Уолл-стріт цього року’.* Аббревіатура IPO (initial public offering ‘первинне публічне розміщення’) пояснена як ‘вихід компанії на біржу’ для забезпечення зрозумілості.

Цілісне перетворення (Total reorganization) – це лексико-граматична ПТ, яка передбачає семантичні, лексичні і структурні зміни одиниці оригіналу у перекладі, тобто вираження смислу сказаного на одній мові засобами іншої, які не є ані словниковими, ані контекстуальними відповідниками окремих слів, при цьому граматичні структури одиниць оригіналу і перекладу є також різними: *Freeze!* ‘Всім стояти!’ *Many happy returns!* ‘З днем народження!’

Цілісне перетворення може призводити до втрати деяких значень або емоційного забарвлення оригіналу. Тому важливо, щоб перекладач ретельно аналізував текст оригіналу, обирав лексичні засоби, які максимально точно передають його сенс та експресію. Наприклад:

(29) *Secondly, these divisions were repulsed, and their teeth broken...* [24] – ‘По-друге, ці дивізії були розбиті, і їхня бойова міць була значно ослаблена...’

(30) *We have broken the back of the winter.* [24] – ‘Ми пережили найгірше взимку’.

Цілісне перетворення застосовується в залежності від граматичних, стилістичних чи змістовних вимог мови перекладу з метою забезпечення природного звучання і збереження смислової точності.

3. ВИСНОВКИ

Метою перекладу як творчої розумової діяльності перекладача, спрямованої на відтворення змісту, висловленого однією мовою, засобами іншої мови, є забезпечення точності у передачі змісту, стилю, а також культурних та емоційних аспектів оригіналу. Дослідження способів перекладацьких відтворень у теорії і практиці перекладознавства підтвердило важливість комплексного підходу до досягнення еквівалентності й адекватності в перекладі текстів різних жанрів. Еквівалентність у перекладі передбачає збереження форми, змісту і комунікативно-прагматичної спрямованості оригіналу, тоді як адекватність забезпечує правильну адаптацію тексту з урахуванням мовних і культурних особливостей цільової мови. Визначення ключових методів досягнення цих принципів є важливим для вдосконалення перекладацької практики.

Дослідження показало, що ефективно застосування теоретичних розробок у перекладацькій діяльності дозволяє перекладачам досягати висо-

кої точності й естетичної відповідності перекладів, що є важливим для різних жанрів текстів – від наукових до художніх. У сучасному перекладознавстві важливою є розробка ефективних методів, які не лише забезпечують еквівалентність і адекватність перекладу, а й зберігають стилістичні, культурні й емоційні аспекти оригіналу. Зважаючи на різноманіття жанрів текстів, необхідно застосовувати спеціалізовані підходи, адаптовані до особливостей кожного з них.

Запропонована узагальнена система перекладацьких відтворень у текстах різних жанрів – технічних, наукових, публіцистичних, офіційно-ділових, рекламних і художніх – відкриває нові можливості для еквівалентного й адекватного перекладу. Використання транскодування і способів трансформаційного перекладу (лексико-семантичних і лексико-граматичних перекладацьких трансформацій) дозволяє досягти оптимальних результатів у відтворенні змісту оригіналу з урахуванням специфіки жанру. Транскодування (*транслітерація, транскрипція, практична транскрипція, нульове транскодування, калькування*), зокрема, дозволяє зберегти точність передачі звукових чи графічних елементів мови та їх семантику, що є важливим для технічних і наукових текстів, де точність термінів і символів має велике значення. Лексико-семантичні трансформації (*конкретизація, генералізація, модуляція*) сприяють досягненню адекватності перекладу, адже вони дозволяють враховувати контекст і культурні відмінності між мовами, забезпечуючи при цьому передачу змісту на рівні контексту. Лексико-граматичні трансформації (*граматична заміна, додавання / ампліфікація, вилучення / елімінація, транспозиція, антонімічний переклад, описовий переклад, експлікація та цілісне перетворення*), своєю чергою, допомагають передати граматичну коректність і відповідність стилістики оригіналу, особливо в художніх і публіцистичних текстах, де важливо зберегти не лише точність, але й емоційну насиченість мови. Комбінація цих методів надає можливість перекладачу адаптувати текст до вимог цільової мови, відтворюючи при цьому всі суттєві аспекти оригіналу: зміст, стиль, емоційну та культурну специфіку, що є необхідним для досягнення високої якості перекладу в кожному конкретному жанрі.

Перспектива дослідження з урахуванням запропонованої узагальненої системи перекладацьких відтворень полягає у глибшому аналізі специфічних характеристик кожного жанру, особливостей лексики, стилістики, структури та культурних аспектів іншомовних одиниць аналізу, із застосуванням стратегій і тактик транскодування і трансформаційного перекладу для досягнення еквівалентного й адекватного результату перекладу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко, Я. В. (2021). Діахронна множинність перекладів у контексті теорії еквівалентності (на матеріалі українських ретрансляцій трагедій У. Шекспіра). *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*, 3(341), 142–151. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-3\(341\)-142-151](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-3(341)-142-151).
2. Бойко, Я. В. (2021). *Моделі перекладу в теорії перекладознавства. Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries: Collective monograph*, 1, 1–18. Riga, Latvia: "Baltija Publishing". DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-031-5-1>.
3. Бойко, Я. В. (2023). *Когнітивно-дискурсивна модель діахронної множинності перекладів часово віддаленого першотвору (на матеріалі українських ретрансляцій трагедій В. Шекспіра XIX–XXI століть)* (Дис д-ра філол. наук). Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків.
4. Голубенко, Н. І. (2020). Параметри адекватного та еквівалентного перекладу засобів вираження модальності як функційно-семантичної категорії в текстах художнього дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 46(3), 138–141. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2020.46-3.32>.
5. Журавель, Т. В., & Хайдарі, Н. І. (2015). Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікації. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*, 19, 148–150.
6. Задорожна, А. (2020). Перекладацькі трансформації як засіб досягнення еквівалентності перекладу. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2(27), 57–63.
7. Карабан, В. І. (2021). *Переклад англійської наукової і технічної літератури: Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі*. Вінниця: Нова Книга.
8. Карабан, В. І. (2003). *Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову*. Вінниця: Нова книга.
9. Кияк, Т. Р., Науменко, А. М., & Огуй, О. Д. (2008). *Перекладознавство (німецько-український напрям)*. Київ: Видавничополіграфічний центр «Київський університет».
10. Лобода, В. А. (2019). Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 4(43), 72–74.
11. Лощенова, І. Ф., & Нікішина, В. В. (2014). Перекладацькі трансформації як ефективний засіб досягнення адекватності перекладу. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*, 3, 102–105.
12. Максимов, С. Є. (2006). *Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання*: навч. посіб. Київ: Ленвіт.
13. Ребрій, О. В. (2016). *Вступ до перекладознавства: конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна.
14. Селіванова, О. О. (2012). Проблема диференціації перекладацьких трансформацій. *Нова філологія*, 50, 201–208.
15. Сіняговська, І. Ю. (2014). Визначення та класифікація перекладацьких трансформацій у процесі художнього перекладу тексту. *Наукові праці. Філологія*, 221(209), 89–93.
16. Ткачук, Т. І., & Паславська, І. Б. (2017). Застосування перекладацьких трансформацій з метою досягнення еквівалентності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 31(3), 157–159.
17. Яблочнікова, В. О. (2019). Перекладацька адекватність та еквівалентність. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 38(1), 177–179.
18. Catford, J. A. (1965). *Linguistic Theory of Translation*. London, Oxford: OUP.
19. Koller, W. (1989). Equivalence in Translation Theory. *Readings in Translation Theory*. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab., 99–104.
20. Neubert, A. (1985). *Text and Translation*. Leipzig: Enzyklopädie.
21. Nida, E. (1964). *Towards a Science of Translating*. Leiden: E.J. Brill.
22. Nida, E. A., & Taber, Ch. R. (1982). *The Theory and Practice of Translation*. Netherlands, Leiden: E. J. Brill.
23. Vinay, J. P., & Darbelnet, J. (1995). *Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation*. Translated and edited by Jean Sager, & Marie-Jo Hamel. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

24. BBC. Retrieved from: <https://www.bbc.co.uk/>

Стаття надійшла до редакції 17.02.2025

Стаття рекомендована до друку 26.03.2025

Yana Boiko – Doctor of Science in Philology, Associate Professor, Professor at the Department of Philology and Translation, Kyiv National University of Technologies and Design; e-mail: yana.boiko.85@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0074-5665>; GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=XVadcR8AAAAJ&gmla; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Yana-Boiko-2167523249>

Vira Nikonova – Doctor of Science in Philology, Professor, Professor at the Department of Romance and Germanic Languages, National Academy of Security Service of Ukraine (Kyiv); e-mail: nikonovavg@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0324-4217>; GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com/citations?user=0v_Zv8UAAAAJ&hl=uk; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Vira-Nikonova-2167546933>

GENERALIZED SYSTEM OF TRANSLATION REPRODUCTIONS IN ACHIEVING EQUIVALENCE AND ADEQUACY IN TRANSLATION

The article substantiates a generalized system of translation reproductions, emphasizing the importance of a comprehensive approach to achieving equivalence and adequacy in translating texts of various genres. In particular, it examines methods that ensure the accuracy of conveying the content, style, as well as the cultural and emotional aspects of the original, which are essential for maintaining the authenticity of the translation. The study identifies key methods for achieving these principles, which are crucial for improving translation practice. Special attention is given to the application of theoretical developments in translation activities, which contribute to achieving high accuracy and aesthetic correspondence in translations, especially in different text genres – from scientific to literary. The article highlights that in modern translation studies, due to the diversity of text genres, it is crucial to apply specialized approaches adapted to the characteristics of each genre. The proposed generalized system of translation reproductions opens new possibilities for equivalent and adequate translation of technical, scientific, journalistic, official-business, advertising, and literary texts. The use of such reproduction methods as transcoding and transformational translation, which includes lexical-semantic and lexical-grammatical translation transformations, allows for optimal results in conveying the content, form, and communicative intent of the original while considering the genre's specifics. The combination of these methods enables the adaptation of the text to the requirements of the target language while preserving the key aspects of the original: content, style, and cultural specificity. This is essential for achieving high-quality translation in every genre.

Key words: *cultural aspects, emotional aspects, genre, lexical-grammatical transformations, lexical-semantic transformations, stylistic aspects, transcoding.*

REFERENCES

1. Boyko, Ya. V. (2021). Diakhronna mnozhynnist' perekladiv u konteksti teoriiy ekvivalentnosti (na materialy ukraïns'kykh retranslyatsiy trahediy U. Shekspira). [Diachronic plurality in translation in the context of the theory of equivalence (case study of Ukrainian retransmissions of W. Shakespeare's tragedies)]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka [Bulletin of Taras Shevchenko National University of Lviv]*, 3(341), 142–151. (in Ukrainian). DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-3\(341\)-142-151](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-3(341)-142-151).
2. Boyko, Ya. V. (2021). *Modeli perekladu v teoriiy perekladoznavstva [Translation models in the theory of translation studies]. Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries: Collective monograph.* Riga, Latvia: "Baltija Publishing". (in Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-031-5-1>.
3. Boiko, Ya. V. (2023). *Kohnityvno-dyskursywna model' diakhronnoi mnozhynnosti perekladiv chasovo viddalenoï pershotvoru (na materialy ukraïns'kykh retranslyatsiy trahediy V. Shekspira XIX–XXI).* (Dys d-ra filol. nauk) [Cognitive-Discursive Model of the Diachronic Plurality in Translation of the Time-remote Original Text (case study of Ukrainian Retranslations of W. Shakespeare's Tragedies of the 19th–21st centuries)]. (Philology doctoral thesis synopsis): Kharkivskiy natsionalnyi universytet imeni V. N. Karazina, Kharkiv. (in Ukrainian)
4. Holubenko, N. I. (2020). Parametry adekvatnoho ta ekvivalentnoho perekladu zasobiv vyrazhennya modal'nosti yak funktsiyno-semantichnoyi katehoriyi v tekstakh khudozhn'oho dyskursu [Parameters of adequate and equivalent translation of means of expressing modality as a functional-semantic category in texts of artistic discourse]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Filolohiya [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology]*, 46(3), 138–141. (in Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2020.46-3.32>.
5. Zhuravel', T. V., & Khajdari, N. I. (2015). Poniattia perekladats'kykh transformatsiy ta problema ikh klasyfikatsii [The concept of translation transformations and the problem of their classification]. *Naukovyy visnyk mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University]*, 19, 148–150. (in Ukrainian)
6. Zadorozhna, A. (2020). Perekladats'ki transformatsii iak zasib dosiahnennia ekvivalentnosti perekladu [Translation transformations as a means of achieving translation equivalence]. *Aktual'ni pytannia humanitarnykh nauk [Current issues in the humanities]*, 2(27), 57–63. (in Ukrainian)
7. Karaban, V. I. (2021). *Pereklad anhlis'koi naukovoï i tekhnichnoi literatury: Leksychni, terminolohichni ta zhanrovo-stylistychni trudnoschi [Translation of English scientific and technical literature: Lexical, terminological, and genre-stylistic difficulties]*. Vinnytsia: Nova Knyha. (in Ukrainian)
8. Karaban, V. I. (2003). *Teoriya i praktyka perekladu z ukraïns'koyi movy na anhlis'ku movu [Theory and Practice of Translation from Ukrainian into English]*. Vinnytsia: Nova Knyha. (in Ukrainian)
9. Kyiak, T. R., Naumenko, A. M., & Ohuj, O. D. (2008). *Perekladoznavstvo (nimets'ko-ukraïns'kyj napriam) [Translation Studies (German-Ukrainian direction)]*. Kyiv: Vydavnychopolihrafichnyy tsentr «Kyivs'kyj universytet». (in Ukrainian)

10. Loboda, V. A. (2019). Perekladats'ki transformatsii: definityvnyy kharakter ta problema klasyfikatsii [Translation transformations: definitive nature and the problem of classification]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu* [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University]. 4(43), 72–74. (in Ukrainian)
11. Loschenova, I. F., & Nikishyna, V. V. (2014). Perekladats'ki transformatsii iak efektyvnyy zasib dosiahnennia adekvatnosti perekladu [Translation transformations as an effective means of achieving translation adequacy]. *Naukovi zapysky Nizhyns'koho derzhavnoho universytetu im. Mykoly Hoholia* [Scientific notes of the Nizhyn State University named after Nikolai Gogol]. 3, 102–105. (in Ukrainian)
12. Maksimov, S. Ye. (2006). *Praktychnyy kurs perekladu (anhlijs'ka ta ukrains'ka movy). Teoriia ta praktyka perekladats'koho analizu tekstu dlia studentiv fakul'tetu perekladachiv ta fakul'tetu zaочноho ta vechirn'oho navchannia* [Practical translation course (English and Ukrainian). Theory and practice of translation text analysis for students of the Faculty of Translators and the Faculty of Correspondence and Evening Studies]: navch. posib. Kyiv: Lenvit. (in Ukrainian)
13. Rebrij, O. V. (2016). *Vstup do perekladoznavstva* [Introduction to Translation Studies]. konspekt leksij dlia studentiv osvith'o-kvalifikatsijnoho rivnia «Bakalavr» fakul'tetu inozemnykh mov. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina. (in Ukrainian)
14. Selivanova, O. O. (2012). Problema dyferentsiatsii perekladats'kykh transformatsij [The problem of differentiating translation transformations]. *Nova filolohiia* [New Philology], 50, 201–208. (in Ukrainian)
15. Siniahovs'ka, I. Yu. (2014). Vyznachennia ta klasyfikatsiia perekladats'kykh transformatsij u protsesi khudozhn'oho perekladu tekstu [Definition and classification of translation transformations in the process of literary translation of a text]. *Naukovi pratsi* [Scientific works], 221(209), 89–93. (in Ukrainian)
16. Tkachuk, T. I., & Paslavs'ka, I. B. (2017). Zastosuvannia perekladats'kykh transformatsij z metoiu dosiahnennia ekvivalentnosti [Applying translation transformations to achieve equivalence]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu* [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University], 31(3), 157–159. (in Ukrainian)
17. Yablochnikova, V. O. (2019). Perekladats'ka adekvatnist' ta ekvivalentnist' [Translation adequacy and equivalence]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Filolohiya* [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology]. 38(1), 177–179.. (in Ukrainian)
18. Catford, J. A. (1965). *Linguistic Theory of Translation*. London, Oxford: OUP.
19. Koller, W. (1989). Equivalence in Translation Theory. *Readings in Translation Theory*. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab., 99–104.
20. Neubert, A. (1985). *Text and Translation*. Leipzig: Enzyklopädie.
21. Nida, E. (1964). *Towards a Science of Translating*. Leiden: E.J. Brill.
22. Nida, E. A., Taber, Ch. R. (1982). *The Theory and Practice of Translation*. Netherlands, Leiden: E. J. Brill.
23. Vinay, J. P., & Darbelnet, J. (1995). *Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation*. Translated and edited by Jean Sager, & Marie-Jo Hamel. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

ILLUSTRATIVE MATERIAL

24. BBC. Retrieved: <https://www.bbc.co.uk/>

The article was received by the editors 17.02.2025

The article is recommended for printing 26.03.2025